

โครงการประชาสัมพันธ์การจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

สโลแกน แรงงานถูกกฎหมาย มั่นใจ ปลอดภัยค้ำมนุษย์

เนื้อหาประชาสัมพันธ์

1. นโยบายและการทำงานของภาครัฐที่มุ่งแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ อยู่บนหลักมนุษยธรรมเพื่อเพื่อนมนุษย์ และการบังคับใช้กฎหมาย ฟันฟุ หรือส่งกลับ และการแจ้งเบาะแส
2. แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามกฎหมาย ขั้นตอน เอกสาร การจดทะเบียน แรงงานต่างด้าว การพิสูจน์สัญชาติ การได้รับความคุ้มครองและสิทธิของแรงงานต่างด้าว เมื่อเข้าสู่ระบบ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย และกฎหมายที่ผู้ประกอบการควรรู้เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว

ประเด็นสำคัญในการประชาสัมพันธ์

- ประเด็นที่ 1 สถานการณ์การจัดระดับการค้ามนุษย์
- ประเด็นที่ 2 การจ้างแรงงานต่างด้าวในประเทศ
- ประเด็นที่ 3 ประโยชน์ของแรงงานต่างด้าวถูกต้องตามกฎหมาย

ประเด็นที่ 1 สถานการณ์การจัดระดับการค้ามนุษย์

การจัดระดับการค้ามนุษย์เป็นรายงานที่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา จัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี Trafficking in Persons Report : TIP Report เพื่อรายงานต่อรัฐสภาสหรัฐซึ่งในรายงานประจำปีดังกล่าว สหรัฐอเมริกา ได้ประเมินความพยายามของรัฐบาลทั่วโลกจำนวน 188 ประเทศในการจัดการกับการค้าทาสยุคใหม่โดยมีการจัดอันดับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ 4 ระดับ และประเทศไทยก็ถูกจัดระดับการค้ามนุษย์จากการรายงาน (TIP Report) ซึ่งมีการจัดระดับดังนี้

ระดับ เทียร์ (Tier)	การได้รับ (Tier) ของประเทศไทย				
	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
ระดับที่ 1 (Tier 1) คือ ประเทศที่ดำเนินการสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายของสหรัฐฯ ทั้งด้านการป้องกันและบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์และการคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์					
ระดับที่ 2 (Tier 2) คือ ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาแต่มีความพยายามปรับปรุงแก้ไข					√

ระดับ เทียร์ (Tier)	การได้รับ (Tier) ของประเทศไทย				
	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561
ระดับที่ 2 ซึ่งต้องจับตามองเป็นพิเศษ (Tier 2 Watch List) คล้ายกับ Tier 2 โดยมีจำนวนเหยื่อการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้น หรือไม่มีหลักฐานชัดเจนว่ารัฐบาลเพิ่มความพยายามดำเนินการต่อต้านการค้ามนุษย์			✓	✓	
ระดับที่ 3 (Tier 3) คือ ระดับต่ำสุด หมายถึงประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา และไม่มีความพยายามแก้ไขซึ่งสหรัฐฯ อาจพิจารณาระงับการให้ความช่วยเหลือที่มีใช้ความช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและการค้า	✓	✓			

ข้อดีการได้รับ Tier ระดับ 1 หรือ ระดับ 2 สหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เป็นกรณีพิเศษ ในการพิจารณาเรื่องความช่วยเหลือจากสถาบันสำคัญระหว่างประเทศ อาทิ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank) รวมถึงได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ระหว่างประเทศ

ข้อเสียผลกระทบที่ได้รับ Tiers ระดับ 3 จะเป็นการเปิดโอกาสให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาใช้มาตรการในการกีดกันสินค้า รวมถึงประเทศอื่นๆ ร่วมกันรณรงค์ไม่ซื้อสินค้าของประเทศกลุ่ม Tier 3 กีดกันสินค้าด้านการส่งออกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมการประมง อาหารทะเล อาหารทะเลแช่แข็ง อาหารที่แปรรูปจากอาหารทะเล รวมถึงสินค้าอื่นๆ เช่น เสื้อผ้า เป็นต้น เนื่องจากอาจถูกกล่าวหาว่าสินค้านี้ดังกล่าวมาจากการค้ามนุษย์ ส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศกลุ่ม Tier 3

การแก้ไขปัญหา/ผลจากการแก้ไขปัญหา/ผลเชิงประจักษ์

รัฐบาลได้ออกกฎหมาย ประกาศ และมาตรการต่างๆ เพื่อให้ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดี และไม่เกิดการกีดกันสินค้า อันจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ

การแก้ไขปัญหา	ผลจากการแก้ไขปัญหา	ผลเชิงประจักษ์
นโยบายของรัฐบาลที่แก้ไขปัญหาเรื่องการจัดระดับการค้ามนุษย์ที่ผ่านมา ได้แก่ - การขึ้นทะเบียนแรงงานถูกกฎหมาย - การตรวจสอบสัญญาจ้างให้เป็นไปตามมาตรฐานในการคุ้มครองแรงงาน - การดำเนินคดี การลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ การค้าประเวณีเด็ก การล่วงละเมิดสิทธิแรงงาน การใช้แรงงานบังคับ - การยึดทรัพย์จากผู้ที่เกี่ยวข้องละเมิดสิทธิเด็กในขบวนการขบวนการ - การแก้ไขกฎหมายเพื่อขุดเซี่ยวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการค้ามนุษย์ เพื่อนำไปใช้ช่วยเหลือชาวไทยที่เป็นเหยื่อค้ามนุษย์ในต่างประเทศ รวมถึงเหยื่อค้ามนุษย์ในประเทศไทย เนื่องจากไทยยังคงเป็นประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของขบวนการค้ามนุษย์ - การฟื้นฟูเยียวยาเหยื่อและผู้ได้รับผลกระทบจากการค้ามนุษย์ (พม.) - พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3	พ.ศ. 2561 สหรัฐอเมริกา รายงานการค้ามนุษย์ Trafficking in Persons Report: TIP Report ให้ประเทศไทยพ้นจากกลุ่มประเทศ Tier 2 Watch List ขึ้นมาอยู่ที่อันดับ 2 หรือ Tier 2 ปกติ ซึ่งหมายถึงประเทศที่ยังพบปัญหาการค้ามนุษย์ แต่รัฐบาลมีความมุ่งมั่นพยายามในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและ การค้ามนุษย์ ทำให้ต่างประเทศมีความมั่นใจในการใช้แรงงาน สนใจเข้ามาลงทุน และสนับสนุนสินค้าของไทย สถานประกอบการผู้ประกอบการในประเทศ มีแรงงานในการดำเนินงานภาคเศรษฐกิจและธุรกิจ มีการเจริญเติบโตและความต่อเนื่องในการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ รัฐบาลยังเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน เพื่อรักษาการจัดอันดับ Tier2 โดยเพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินงาน เพื่อเลื่อนอันดับดีขึ้นเป็น Tier 1และ)	หอการค้าไทยแถลงข่าว : บทบาทหน้าที่สินค้าเกษตรและสินค้าประมง ปี 2019 และขอบคุณรัฐบาลปลดล็อกใบเหลือง IUU Fishing หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย จัดแถลงข่าวบทบาทหน้าที่สินค้าเกษตรและสินค้าประมง ปี 2019 เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2562 โดยคณะกรรมการและประธานหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงผลงานรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมาย แรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ของไทยซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและสินค้าประมงในปี 2562 ดังนี้ 1) รายงานกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา จัดระดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ของไทย (TIPs Report) เลื่อนระดับจาก Tier 2 watch ขึ้นเป็น Tier2 2) การบริหารจัดการด้านประมงของไทย ทำให้สหภาพยุโรปเห็นถึงความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาด้านประมง ทั้งการแก้กฎหมาย จัดระเบียบเรือ ตรวจสอบย้อนกลับสินค้า ด้านแรงงาน และวางระบบตรวจสอบแรงงานที่ศูนย์ PIPO 3) กุ้งไทยพ้นจากโรค EMS จากผลผลิตปี 2557 217,000 ตัน ปรับตัวเพิ่มขึ้นจนปี 2561 ตัวเลขอยู่ที่ 251,000 ตัน

การแก้ไขปัญหา	ผลจากการแก้ไขปัญหา	ผลเชิงประจักษ์
- พ.ร.บ. ว่าด้วยการค้ามนุษย์ - นโยบายของรัฐบาล พ.ศ. 2562 - มุ่งเน้นการยกระดับการคุ้มครองแรงงานให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น - การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน - การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น - การตรวจคุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะกิจการกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ แรงงานประมงทะเล แรงงานเด็ก และแรงงานนอกระบบ - ผลักดันและเร่งรัดแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานตามมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ - ตรวจสอบการทำงานของแรงงานต่างด้าวให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด	เพิ่มความเข้มข้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด เพื่อคงระดับการจัดอันดับการป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดในระดับความสำเร็จสูงสุด (Significant Advancement)	โอกาสในปี 2562 ของอุตสาหกรรมอาหารแช่เยือกแข็งไทยด้านการจับจากทะเลและการเพาะเลี้ยง ดังนี้ 1) จากทะเลหรือจากการจับตามธรรมชาติ ซึ่งจากที่ทางรัฐบาลของไทยได้มีการจัดระเบียบเรือ ระบบการจัดการด้านเอกสารตรวจสอบย้อนกลับที่ดี จะเป็นการสร้างโอกาสในการเพิ่มการนำสินค้าที่จับจากธรรมชาติมาเพื่อแปรรูปส่งออก ทำให้สินค้าประมงของไทยได้รับความเชื่อมั่นจากประเทศผู้นำเข้าเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มที่จะขยายปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นในตลาดหลัก 2) จากการเพาะเลี้ยง นอกจากภาครัฐและหน่วยงานเกี่ยวข้องจะส่งเสริมในภาคการเลี้ยงแล้ว หากภาครัฐมีการสนับสนุนเพิ่มการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้ากึ่งแปรรูปเพื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าแปรรูปขั้นสูง (value added) จะเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าส่งออกให้กับสินค้าอาหารแช่เยือกแข็งของไทย และเสริมให้ไทยเป็นประเทศผู้ผลิตอาหารสู่ตลาดโลกด้วย ทั้งนี้หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสมาคมการค้าที่เกี่ยวข้องขอขอบคุณ และชื่นชมรัฐบาล โดย ฯพณฯนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการแก้ไขปัญหา IUU Fishing มาตลอดระยะเวลา 4 ปี

การแก้ไขปัญหา	ผลจากการแก้ไขปัญหา	ผลเชิงประจักษ์
- เร่งรัดการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว - บังคับใช้กฎหมายในการกำหนดงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำอย่างเคร่งครัด - แก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเชิงระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคประมงทะเล - ส่งเสริมการจ้างงานยูวแรงงาน - ส่งเสริมการมีงานทำและพัฒนาทักษะฝีมือผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษ		ซึ่งสะท้อนให้สังคมโลกเห็นว่าประเทศไทยเป็นผู้นำภูมิภาคในการแก้ไขปัญหา IUU Fishing อย่างแท้จริง รวมทั้งการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว แรงงานเด็ก และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยในปี 2561 รายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐฯ TIPs Report ประเทศไทยอยู่ที่ระดับ Tier 2 ทั้งหมดนี้ จะเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญให้กับประเทศไทยในการการพัฒนาธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมประมงของไทยในอนาคต ตลอดจน การส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย และการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่สินค้าประมงที่ส่งออกไปต่างประเทศต่อตลาดโลกและประเทศผู้นำเข้าให้เกิดการยอมรับอย่างยั่งยืน

ที่มา : หอการค้าไทย <https://www.thaichamber.org/th/news/view/670>

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานจัดหางานจังหวัด

อ้างอิงข้อมูล

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงการต่างประเทศ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

ประเด็นที่ 2 การจ้างแรงงานต่างด้าวในประเทศ

ปัจจุบันแรงงานต่างด้าว เข้ามามีบทบาทสำคัญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก เพราะการขาดแคลนแรงงานไทย และอีกประการหนึ่งที่ทำให้แรงงานต่างด้าวเป็นที่นิยมจ้างมาทำงานก็เพราะมีความอดทนในการทำงานที่มีลักษณะ 3 D คือ งานสกปรก (DirtyJob) งานยาก (DifficultJob) และงานอันตราย (Dangerous Job) ทำให้นายจ้างหันมาใช้แรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก แต่ภาครัฐมีนโยบายให้แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยต้องเป็นแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น

นโยบายการแก้ปัญหา

รัฐบาลจึงสนับสนุนให้มีการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาตามระบบบันทึกความเข้าใจแบบรัฐต่อรัฐ Memorandum of Understanding: MOU คือ แรงงานต่างด้าวที่ผ่านการนำเข้าตามระบบอย่างถูกต้องตามกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแต่ละประเทศ ให้ส่งออกและนำเข้ามาเพื่อทำงานยังประเทศไทยโดยการรับรองจากหน่วยงานของแต่ละฝ่าย เช่น กรมการจัดหางาน สถานทูตไทยประจำแต่ละประเทศ สถานเอกอัครราชทูตของแต่ละประเทศประจำประเทศไทย และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมายจะได้รับสิทธิพียงมีตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานของประเทศไทยโดยให้นายจ้างต้องยื่นประกันสังคมให้กับแรงงานต่างด้าว ซึ่งจะทำให้แรงงานได้รับสิทธิความคุ้มครอง ทั้งนี้ ต้องเป็นอาชีพที่แรงงานสามารถประกอบได้ในราชอาณาจักรไทยและต้องไม่เป็นอาชีพสงวนสำหรับคนไทย หากแรงงานต่างด้าวที่ประสงค์จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยต้องเข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีใบอนุญาตทำงาน ถ้าไม่ดำเนินการตามกฎหมายทั้ง “นายจ้าง” และ “แรงงานต่างด้าว” ต้องรับโทษความผิดโดยมีการดำเนินการต่างๆ อาทิ

- ระบบการประกันสังคม
- พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2561
- ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง กำหนดงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ (บัญชีหนึ่ง งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำโดยเด็ดขาด (อาชีพที่สงวนสำหรับคนไทย) /บัญชีสอง งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำโดยมีเงื่อนไขให้คนต่างด้าวทำงานได้ตามข้อตกลงระหว่างประเทศหรือพันธกรณีที่ประเทศไทยมีความผูกพันภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย/บัญชีสาม งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำโดยมีเงื่อนไขให้คนต่างด้าวทำงานนั้นได้ก็แต่เฉพาะงานที่มีนายจ้าง)

คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ได้พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำตาม พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2560 เห็นชอบกำหนดอาชีพสงวนสำหรับคนไทยและที่คนต่างด้าวทำงาน ดังนี้

งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ โดยเด็ดขาด จำนวน 28 อาชีพ	งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำโดยมีเงื่อนไข ให้คนต่างด้าวทำงานได้ตามข้อตกลง ระหว่างประเทศ หรือพันธกรณี ที่ประเทศไทยมีความผูกพันภายใต้ บทบัญญัติของกฎหมาย จำนวน 3 อาชีพ	งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ โดยมีเงื่อนไขให้คนต่างด้าว ทำงานนั้นได้ก็แต่เฉพาะ ที่มีนายจ้าง จำนวน 8 อาชีพ
1. แกะสลักไม้ 2. ทอผ้าด้วยมือ 3. ทอเสื่อ 4. ทำกระดาษสาด้วยมือ 5. ทำเครื่องเงิน 6. ทำเครื่องดนตรีไทย 7. ทำเครื่องถม 8. ทำเครื่องทอง เครื่องเงิน หรือ เครื่องนาก 9. ทำเครื่องลงหิน 10. ทำตุ๊กตาไทย 11. ทำบาตร 12. ทำผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมด้วยมือ 13. ทำพระพุทธรูป 14. ทำร่มกระดาษหรือผ้า 15. เรียงตัวพิมพ์อักษรไทยด้วยมือ 16. สานหรือบิดเกลียวไหมด้วยมือ 17. ขั้วรถ 18. ขายของหน้าร้าน 19. ขายทอดตลาด 20. เจียรไนเพชรหรือพลอย 21. ตัดผม ตัดผม หรืองานเสริมสวย 22. นายหน้า หรืองานตัวแทน ยกเว้นงานนายหน้าหรืองาน ตัวแทนในธุรกิจการค้าหรือ การลงทุนระหว่างประเทศ 23. มวนบุหรี่ด้วยมือ	1. งานควบคุม ตรวจสอบ ปฏิบัติงาน หรือให้บริการ ทางบัญชี ยกเว้นงาน ดังต่อไปนี้ 1.1 งานตรวจสอบภายในเป็นครั้งคราว 1.2 งานตามข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือพันธกรณี ที่ประเทศไทย มีความผูกพัน โดยที่สภาวิชาชีพ เป็นผู้ให้การรับรองคุณสมบัติ 2. งานในวิชาชีพวิศวกรรม สาขาวิศวกรรม โยธาที่เกี่ยวกับงานออกแบบและ คำนวณ จัดระบบ วิจัย วางโครงการ ทดสอบ ควบคุมการก่อสร้างหรือ ให้คำแนะนำ ยกเว้นผู้ได้รับ การขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบ วิชาชีพวิศวกรรม และวิชาชีพ วิศวกรรมควบคุมตามข้อตกลง ยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพ ของอาเซียน (MRAs) รวมทั้ง ข้อตกลงระหว่างประเทศอื่น ที่เกี่ยวกับการให้บริการวิศวกรรม ข้ามแดน หรือผู้ได้รับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม สาขาวิศวกรรมโยธิตามกฎหมายว่า ด้วยวิศวกร	1. กิจกรรม เลี้ยงสัตว์ งานป่าไม้ หรือประมง ยกเว้นงานที่ใช้ ความชำนาญงานเฉพาะสาขา ควบคุมดูแลฟาร์ม 2. ก่ออิฐ ช่างไม้ หรือ ก่อสร้างอื่น 3. ทำที่นอนหรือผ้าห่มนวม 4. ทำมิด 5. ทำรองเท้า 6. ทำหมวก 7. ประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย 8. ปั่นหรือทำเครื่องปั้นดินเผา

งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ โดยเด็ดขาด จำนวน 28 อาชีพ	งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำโดยมีเงื่อนไข ให้คนต่างด้าวทำงานได้ตามข้อตกลง ระหว่างประเทศ หรือพันธกรณี ที่ประเทศไทยมีความผูกพันภายใต้ บทบัญญัติของกฎหมาย จำนวน 3 อาชีพ	งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำ โดยมีเงื่อนไขให้คนต่างด้าว ทำงานนั้นได้ก็แต่เฉพาะ ที่มีนายจ้าง จำนวน 8 อาชีพ
24. มัคคุเทศก์ หรืองานจัตนาเที่ยว 25. เร่ขายสินค้า 26. เสมียนพนักงานหรือเลขานุการ 27. ให้บริการทางกฎหมายหรือ อรรถคดี ยกเว้นงานปฏิบัติ หน้าที่อนุญาต หรืองาน ให้ความช่วยเหลือหรือทำการ แทนในการดำเนิน กระบวนการพิจารณา ชั้นอนุญาโตตุลาการ 28. นวดไทยเป็นงานเพิ่มขึ้น มาใหม่	3. งานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับ งานศึกษาโครงการงานออกแบบ งานบริหารและ อำนวยการก่อสร้าง งานตรวจสอบ หรืองานให้คำปรึกษา ยกเว้นผู้ประกอบวิชาชีพ สถาปัตยกรรมและวิชาชีพ สถาปัตยกรรมควบคุมตามข้อตกลง ยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพของ อาเซียนด้านบริการสถาปัตยกรรม (MRAs)รวมทั้งข้อตกลงระหว่าง ประเทศอื่นที่เกี่ยวกับการให้บริการ ให้บริการสถาปนิกข้ามแดนจากสภา สถาปนิก และผู้ได้รับใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม ควบคุมตามกฎหมายว่าด้วย สถาปนิก	

ทั้งนี้ งานขายของหน้าร้าน แรงงานต่างด้าวทำได้ แค่เสิร์ฟและช่วยขายของ แต่ห้ามเก็บหรือ
ทอนเงิน ฝ่าร้านแทนนายจ้างได้แค่ชั่วคราวและต้องมีนายจ้างอยู่ด้วย

ร้านเสริมสวย ทั้งร้านตัดผม และทำเล็บ ต่างด้าวทำได้แค่ปิดกวาดเช็ดถูภายในร้านและ
ล้างเท้า/ มือได้เท่านั้น ห้ามตัดผม สระผม ตัดเล็บ ทำเล็บเด็ดขาด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข
สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานประกันสังคมกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ประเด็นที่ 3 ประโยชน์ของแรงงานต่างด้าวถูกต้องตามกฎหมาย

“แรงงาน” ถือเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาประเทศในเชิงรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านเศรษฐกิจ การขาดแคลนแรงงานและความต้องการในการลดต้นทุนการผลิต ทำให้ผู้ประกอบการหรือนายจ้างเลือกจ้างแรงงานต่างด้าวมากกว่าแรงงานไทย ส่วนแรงงานต่างด้าวก็เข้ามาตามแรงจูงใจทางเศรษฐกิจโดยไม่คำนึงถึงเรื่องกฎหมาย ทำให้เกิดปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การก่ออาชญากรรม การลักขโมย การทำร้ายนายจ้าง ขบวนการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย นายจ้างหรือผู้ประกอบการต้องรับแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายนายจ้างที่ต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวต้องทำอะไรจึงจะถูกกฎหมาย?

กรณียังไม่มีแรงงานต่างด้าวทำงาน

- ดำเนินการขอโควตาและยื่นคำร้องขอนำเข้าแรงงานต่างด้าวที่สำนักงานจัดหางานจังหวัด หรือสำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 1-10

กรณีมีแรงงานต่างด้าวอยู่แล้วและต้องการจ้างให้ถูกกฎหมาย

1. ตรวจสอบเอกสารแรงงานต่างด้าว (บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรชมพู) ซึ่งด้านหลังเป็นใบอนุญาตทำงานและยังไม่หมดอายุ

2. หนังสือเดินทางหรือเอกสารแทนหนังสือเดินทางที่มีตราประทับวีซ่า Non Immigrant L-A ยังไม่หมดอายุ

3. ใบอนุญาตทำงานเล่มสีน้ำเงินที่ยังไม่หมดอายุ

4. หากตรวจสอบเอกสารแรงงานต่างด้าวแล้ว มีเอกสารอย่างใดอย่างหนึ่งให้นายจ้างไปติดต่อสำนักงานจัดหางานจังหวัด หรือสำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 1-10 เพื่อขออนุญาตทำงานหรือขอเปลี่ยนนายจ้าง

หมายเหตุ: หากตรวจสอบเอกสารแรงงานต่างด้าวแล้ว ไม่มีเอกสารใด ๆ เลย ให้สันนิษฐานว่าเป็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย ไม่สามารถดำเนินการจ้างได้

ข้อควรปฏิบัติในการจ้างคนต่างด้าวทำงาน

1. ห้ามรับคนต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน หรือรับคนต่างด้าวเข้าทำงานที่มีลักษณะงานหรือ เงื่อนไขต่างไปจากที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

2. นายจ้างที่รับคนต่างด้าวเข้าทำงานหรือให้ย้ายไปทำงานที่อื่น หรือออกจากงาน ต้องแจ้งภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับเข้าทำงานหรือย้าย หรือออกจากงาน

คุณสมบัติของคนต่างด้าวที่จะขอใบอนุญาตทำงาน

1. คนต่างด้าวที่มีถิ่นฐานอยู่ในราชอาณาจักร หรือได้รับใบอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง (NON-IMMIGRANT) โดยมีใช้ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน (TOURIST/TRANSIT) ซึ่งจะขออนุญาตทำงานครั้งแรกหรือเมื่อใบอนุญาตเดิมขาดต่ออายุจึงต้องขอใหม่

2. มีความรู้และความสามารถในการทำงานตามที่ขออนุญาต
3. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อน วัณโรคในระยะอันตราย โรคเท้าช้างในระยะปรากฏอาการอันเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคติดยาเสพติดให้โทษ อย่างร้ายแรง หรือโรคพิษสุราเรื้อรัง
4. ไม่เคยต้องโทษจำคุกในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการทำงาน ของคนต่างด้าวภายในระยะเวลาหนึ่งปีก่อนวันเข้าขอรับอนุญาตเอกสารสำหรับยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงาน

คำแนะนำขณะทำงานในประเทศไทย

- ห้ามทำผิดกฎหมาย ได้แก่ กฎหมายพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและยาเสพติด ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ห้ามครอบครองอาวุธปืนห้ามขับรถโดยไม่มีใบอนุญาตขับขี่หรือขับในขณะเมาสุรา เป็นต้น
- ห้ามดื่มสุราและของมึนเมา ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม
- ต้องเคารพและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและเรียนรู้มารยาทไทย
- ต้องพกใบอนุญาตทำงานอยู่กับตัวและพร้อมแสดงเมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ
- มีมารยาทในการใช้บริการสาธารณะ เช่น ไม่แย่งขึ้นลงรถโดยสารไม่สูบบุหรี่ในที่ห้าม
- เคารพและเชื่อฟังนายจ้างตลอดจนหัวหน้างาน
- รู้จักรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง และบำรุงรักษาสุขภาพจิตให้สมบูรณ์อยู่เสมอ
- รู้ทักษะและหน้าที่เพื่อที่จะทำงานกับนายจ้างตามสัญญาจ้าง
- มีความประพฤติดีสุภาพกับทุกคน
- มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ทั้งกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน เพื่อเสริมสร้าง

บรรยากาศในการทำงาน

- ต้องแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทันทีที่ประสบปัญหาหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง
- ไม่ปลอมเอกสารราชการทุกชนิด
- หากจะลาออกจากงานต้องแจ้งให้นายจ้างทราบล่วงหน้า
- ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงานชาติเดียวกันหรือคนต่างชาติหรือกับนายจ้าง
- รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ปฏิบัติงานด้วยความอดุสาหะ และซื่อสัตย์คู่มีื่อสำหรับอบรม

แรงงานต่างด้าวที่

- เคารพกฎจราจร และป้ายเตือนต่างๆ
- ช่วยเหลือและเป็นมิตรกับนายจ้าง เพื่อนร่วมงาน และคนในท้องถิ่นอย่าหลงเชื่อผู้ที่แอบอ้างว่า สามารถช่วยเหลือให้ท่านอยู่หรือทำงานในประเทศไทยหรือดำเนินการเรื่องเอกสาร เช่น พาสปอร์ต วีซ่า เพราะ ท่านอาจถูกหลอกลวงให้เสียสิทธิที่ถูกต้องและเสียค่าใช้จ่ายฟรีขอให้ติดต่อกับหน่วยงานของทางราชการเท่านั้น

นโยบายรัฐบาล

รัฐบาลมีความประสงค์จะดูแลแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีความเท่าเทียมกับประชาชนในประเทศไทย เพื่อเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน และได้รับความคุ้มครอง ซึ่งมีพระราชกำหนดต่าง ๆ อาทิ

- พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2560
- พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2561
- พระราชกำหนดการนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ พ.ศ.2559

ผลเชิงประจักษ์

“พล.ต.อ.อดุลย์ แสงสิงแก้ว” รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เป็นประธานเปิดการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านแรงงาน และการประชุมระดับรัฐมนตรีแรงงานไทย-ลาว ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านแรงงานระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โดยการประชุมครั้งนี้ถือเป็นครั้งแรกหลังจากที่ไทยและลาวได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างกัน เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2559 ณ กรุงเทพมหานคร โดยมี พล.ต.อ.อดุลย์ แสงสิงแก้ว รมว.แรงงาน และนายจรินทร์ จักกะพาก ปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนและประธานร่วมฝ่ายไทย และ ดร.คำแพง ไชยสมแพง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมแห่ง สปป. ลาว และนายลีปาว หยาง ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมแห่ง สปป.ลาว เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนและประธานร่วมฝ่ายลาว ในการประชุมระดับรัฐมนตรีและการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส ตามลำดับทั้งนั้น ที่ประชุมได้ทบทวนผลการดำเนินงานร่วมกันในช่วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมา โดยมีกิจกรรมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน รัฐบาลไทยได้ให้การสนับสนุนกิจกรรมการฝึกอบรมให้กับบุคลากรภาครัฐของ สปป.ลาว ในสาขาการบริหารจัดการ งานช่างอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการบริการ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ณ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานนานาชาติเชียงแสน จำนวน 662 คน ในปีงบประมาณ 2561 และในปี 2562 มีแผนฝึกอบรมให้กับบุคลากรภาครัฐของ สปป.ลาว อีกจำนวน 700 คน

2. ด้านการจ้างงาน รัฐบาลไทยได้ดำเนินการจัดระบบแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (เมียนมา กัมพูชา ลาว) สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และได้จัดตั้งศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้างจังหวัดหนองคาย และมุกดาหาร เพื่อเป็นสถานที่อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานและการใช้ชีวิตในเมืองไทยแก่แรงงานต่างด้าว และทำหน้าที่ตรวจสอบ/ คัดกรองแรงงานต่างด้าวก่อนอนุญาตให้เดินทางเข้ามาทำงานในไทย รวมถึงเป็นจุดพักรอแรงงานต่างด้าวเดินทางกลับประเทศ และเป็นจุดดำเนินการประสานงานระหว่างนายจ้างและแรงงานต่างด้าวด้วย ซึ่งจากข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2561 – มกราคม 2562 มีแรงงานสัญชาติลาวเข้ารับการอบรมที่ศูนย์แรกรับฯ ทั้ง 2 แห่ง รวม 23,273 คน

3. ด้านการคุ้มครองแรงงาน ในช่วงปี 2560 – 2561 รัฐบาลไทยได้ให้ความช่วยเหลือติดตามสิทธิประโยชน์กับแรงงานสัญชาติลาวที่ทำงานในประเทศไทยกรณีค่าจ้าง ค่าชดเชย และค่าล่วงเวลา จำนวน 154 คน คิดเป็นเงินที่ได้รับจำนวน 504,588.25 บาท

4. ด้านการประกันสังคม สำนักงานประกันสังคมของไทย และองค์การประกันสังคมแห่งชาติลาว มีการเจรจาหารือร่วมกันในเรื่องการจัดทำข้อตกลงการจ่ายบำนาญชราภาพ

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้ร่วมกันจัดทำแผนดำเนินงานระยะ 3 ปีข้างหน้า (ปี 2562 – 2565) ซึ่งประกอบด้วย การจัดประชุมเชิงวิชาการ การฝึกอบรม การคุ้มครองและติดตามสิทธิประโยชน์ให้กับแรงงานที่ทำงานในประเทศไทย และงานประกันสังคม รวมถึงฝ่ายไทยได้เสนอให้ฝ่ายลาวปรับเพิ่มข้อความในบันทึกความเข้าใจฯ เกี่ยวกับการจ้างงานระยะสั้นในภาคเกษตร ให้มีเงื่อนไขการจ้างงานน้อยกว่า 2 ปี และให้มีการตรวจสอบสุขภาพและประวัติอาชญากรรมของแรงงานสัญชาติลาว ณ สปป. ลาว ก่อนเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยรวมถึงให้ทั้งสองฝ่ายร่วมกันผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาการเดินทางเข้ามาของแรงงานที่มีบัตรผ่านแดน หรือบัตรอื่นใดในทำนองเดียวกัน เพื่อทำงานเป็นการชั่วคราว ในช่วงระยะเวลาหรือตามฤดูกาล และในท้องที่ที่กำหนด

อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีแรงงานสัญชาติลาวทำงานอยู่ในประเทศไทย (ข้อมูล ม.ค.62) จำนวนทั้งสิ้น 286,461 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานประเภททั่วไป จำนวน 285,975 คน แรงงานประเภทฝีมือ 290 คน และชนกลุ่มน้อย 196 คน ซึ่งการประชุมด้านแรงงานไทย-ลาว ในครั้งนี้จะเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านเพื่อต่อยอดไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานอย่างยั่งยืนต่อไป

สำหรับการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านแรงงาน และการประชุมระดับรัฐมนตรีแรงงานไทย-ลาว ในครั้งนี้จัดขึ้นตามข้อกำหนดในเรื่องการดำเนินงานตามบันทึกความเข้าใจฯ ที่กำหนดให้ “คู่ภาคีดำเนินการจัดประชุมเพื่อติดตามการปฏิบัติตามบันทึกความเข้าใจฯ เป็นระยะตามความเหมาะสม โดยหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ” ซึ่งการประชุมครั้งต่อไปฝ่ายลาวจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมที่ สปป. ลาวต่อไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- กรมการจัดหางาน
- สำนักงานจัดหางานพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1-10
- สำนักงานจัดหางานจังหวัด

แหล่งข้อมูล

- กรมการจัดหางาน

โครงการประชาสัมพันธ์สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

สโลแกน : “สร้างโอกาส สร้างชาติ สร้างขีดความสามารถการแข่งขัน”

เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์ภายใต้โครงการ :

1. การเกษตรสร้างมูลค่า : ตลาด ช่องทางการขายสินค้า/ผลผลิตทางการเกษตร การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมช่วยเพิ่มรายได้ “ทำน้อย ได้มาก” เพื่อยกระดับเป็น Smart Farmer
 - เกษตรปลอดภัยให้ความรู้ สนับสนุนกลไกตลาด เปลี่ยนผ่านสู่เกษตรอินทรีย์ (มกอช. /ก.ษ.)
 - เกษตรชีวภาพ ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงจากฐานเกษตรกรรม ฐานทรัพยากรชีวภาพ (สป.กษ.)
 - เกษตรอัจฉริยะ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา (ก.พณ. /ก.วท. /ก.ษ.)
 - Smart Farmer
2. อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต : การพัฒนาเมืองโดยใช้นวัตกรรม เมืองนวัตกรรมภาคตะวันออก (EEC)
 - อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร (ก.สธ.)
 - อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ (ก.วท.)
3. สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว : เที่ยวไทยปลอดภัย งามธรรมชาติ งามวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ความเป็นไทย
 - ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย (สป.กก. /ก.สธ.)
 - ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ (สป.กก.)
4. โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก : การคมนาคมขนส่ง/โทรคมนาคมที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ทุกพื้นที่ เตรียมความพร้อมรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (EEC) ทั้งด้านจำนวน/ศักยภาพแรงงาน การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City)
 - การเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ (ดศ./คค.)
 - การสร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ดศ./กค./ รง./ อก.)
 - การรักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค (กค.)
 - เน็ตประชารัฐ
 - รถไฟฟ้ารางคู่
5. พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ : ส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ การค้าออนไลน์ ขยายและพัฒนาตลาด ยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานให้รับรู้สิทธิ เข้าถึงบริการของรัฐ
 - การสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ (วท.)
 - การสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการเงิน (กค.)
 - การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด / ตลาดประชารัฐ (พณ./ มท.)
 - การปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ (สป.รง.)

ประเด็นสำคัญที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์

ประเด็นที่ 1 โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC พื้นที่นำร่อง Thailand 4.0

ประเด็นที่ 2 โครงการ Smart Farmer

ประเด็นที่ 3 สินค้า GI

ประเด็นที่ 1 โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC พื้นที่นำร่อง Thailand 4.0

ปัญหาอุปสรรค

ภาคตะวันออกของไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดี มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นจุดเชื่อมโยงประเทศอาเซียนฝั่งตะวันออก ได้แก่ ประเทศเวียดนาม กัมพูชา และตะวันตก คือประเทศเมียนมาเข้าด้วยกัน รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศจีนและอินเดียที่มีประชากรจำนวนมากและมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง นอกจากนี้ 3 จังหวัดภาคตะวันออก (จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง) ยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญ ของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (มอเตอร์เวย์) รถไฟฟ้าทางคู่ และสนามบินอู่ตะเภา มีเมืองพัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก รวมทั้งยังมีพื้นที่เพียงพอสำหรับรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม

แต่การพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกที่ผ่านมา กลับเป็นการพัฒนาแบบแยกส่วน และมีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้อง เกิดการพัฒนาเฉพาะด้าน เฉพาะเรื่อง ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทำให้การพัฒนาไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการขับเคลื่อนอย่างล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อทั้งภาคอุตสาหกรรมที่ขาดการสนับสนุนและการจูงใจในการลงทุน ประสบปัญหาด้านข้อกฎหมาย ขาดโครงสร้างพื้นฐานรองรับการพัฒนา เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ การถูกรุกพื้นที่ทำกิน ไม่มีการกำหนดพื้นที่ในการพัฒนาอย่างชัดเจน ประชาชนได้รับผลกระทบทั้งในการประกอบอาชีพ ความปลอดภัย และการสูญเสียทรัพยากรท้องถิ่น

นอกจากนั้น การจ้างงานและอาชีพที่จะมีรูปแบบและลักษณะงานที่เปลี่ยนไปมีความต้องการแรงงาน ที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้นหลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดงานในปัจจุบันและบางอาชีพจะถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติโดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะระดับต่ำก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่ปรับตัวไม่ทันหรือขาดความรู้และทักษะที่ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและการเปิดเสรี ในภูมิภาคที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงในทุกระบบอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบรวมทั้งปัญหายาเสพติดการค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมือง

การดำเนินการของภาครัฐ

ด้วยศักยภาพด้านพื้นที่ และทรัพยากรที่มี ภาคตะวันออกจึงเป็นภูมิภาคที่สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 ที่ครอบคลุมทุกด้านทั้งภาคเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม วัฒนธรรม การท่องเที่ยว การเกษตร และสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาคมนพร้อมกับการพัฒนาเมือง โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ พร้อมกับการรักษาต่อยอดภูมิปัญญา พัฒนาสู่การเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC)” เพื่อให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของเอเชียที่จะสนับสนุน การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน

รัฐบาลจึงกำหนดให้การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเป็นประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญ ในการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่ยุทธศาสตร์ที่ผ่านมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่างๆ และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคมนรุ่นใหม่รวมถึง ปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและรองรับการแข่งขันในอนาคต

การพัฒนาสู่การเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC)” เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนและแก้ปัญหาความมั่นคงบริเวณชายแดนโดยการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้มีความพร้อมทางโครงสร้างพื้นฐานที่จะทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศรวมทั้งเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและนวัตกรรมพัฒนาเมืองและส่งเสริมการท่องเที่ยวรวมถึงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจตะวันออกเพื่อเชื่อมต่อการพัฒนาภาคตะวันออกและภาคอื่นๆ ตลอดจนเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้งทางด้านการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยว พร้อมทั้งการจัดผังเมืองระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการการอำนวยความสะดวกทางการค้าการลงทุนทั้งในด้านข้อมูลแรงงานและกฎระเบียบต่างๆ รวมทั้งมีมาตรการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมและมีมูลค่าเพิ่มสูงโดยตระหนักถึงความยั่งยืน การพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย 4 ด้านคือ การพัฒนา ด้านอุตสาหกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ความร่วมมือกับต่างประเทศ และการพัฒนาคมน ดังนี้

การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม

โดยประกาศเขตส่งเสริมใน 5 พื้นที่ ได้แก่

เขตส่งเสริมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก : เมืองการบินภาคตะวันออก (Special EEC Zone : Eastern Airport City) ตั้งอยู่บนพื้นที่ 6,500 ไร่ บริเวณสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา เพื่อยกระดับสนามบินอู่ตะเภา ให้เป็นศูนย์กลางการบิน เพิ่มขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสารในอีก 5 ปีข้างหน้า ที่คาดว่าจะมีมากถึง 15 ล้านคน/ปี และจะเพิ่มความสามารถในการรองรับเป็น 35 ล้านคน/ปี ในอีก 10 ปี และ 60 ล้านคน/ปีในอีก 15 ปีข้างหน้า

เขตส่งเสริมนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor of Innovation : EECi) ตั้งอยู่ในบริเวณวังจันทร์วัลเลย์ จ.ระยอง พื้นที่ 3,000 ไร่ และบริเวณอุทยานรังสรรค์นวัตกรรมอวกาศ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ครอบคลุมพื้นที่ 120 ไร่ เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมและชุมชนด้วยการพัฒนาวิจัยและนวัตกรรม

เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (Digital ParkThailand: EECd) ตั้งอยู่ที่ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี บนพื้นที่ 709 ไร่ เพื่อขยายและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลรองรับการเป็นศูนย์กลางข้อมูล (Data Hub) ของอาเซียน

นิคมอุตสาหกรรม Smart Park ในพื้นที่จังหวัดระยอง ครอบคลุมพื้นที่ 1,466 ไร่

นิคมอุตสาหกรรมเหมราช อีสเทิร์นซีบอร์ด 4 ในพื้นที่จังหวัดระยอง ครอบคลุมพื้นที่ 1,900 ไร่

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1. ศูนย์กลางอุตสาหกรรมอากาศยานและโลจิสติกส์ทางอากาศ

โครงการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอากาศยานและโลจิสติกส์ทางอากาศ ได้แก่ รถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน เชื่อมโยงการเดินทางของผู้โดยสารสนามบินหลัก (ดอนเมือง สุวรรณภูมิ อู่ตะเภา) โดยรถไฟความเร็วสูง เพื่อให้การเดินทางระหว่างกรุงเทพ กับ EEC ไม่เกิน 1 ชม.

ศูนย์ซ่อมอากาศยานอู่ตะเภาเป็นการย้ายศูนย์ซ่อม ของการบินไทย ออกจากที่เดิม เพื่อก่อสร้างทางวิ่งที่ 2 และอาคารผู้โดยสารใหม่ โดยใช้เป็นโอกาสในการลงทุนให้ศูนย์ซ่อมใหม่ ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และทันสมัยมากขึ้นเพื่อผลักดันอุตสาหกรรมอากาศยานของประเทศ

เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล เพื่อขยายและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลรองรับการเป็นศูนย์กลางข้อมูล (Data Hub) ของอาเซียน

2. การพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรม

ท่าเรือมาบตาพุด ระยะที่ 3 เป็นการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เพื่อรองรับการขนถ่ายก๊าซธรรมชาติ และวัตถุดิบเหลวสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

ท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของท่าเรือเพื่อรองรับ ความต้องการขนส่งสินค้าทางทะเลระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

ความร่วมมือกับต่างประเทศ

การลงนามความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการยกระดับโครงสร้างอุตสาหกรรมใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายของไทย คือ

1. กลุ่มอุตสาหกรรมดั้งเดิม 5 กลุ่ม

อุตสาหกรรมยานยนต์ (Next-Generation Automotive) สนับสนุนการพัฒนาเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Intelligent Electronics) การผลิตระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในยานยนต์ อุปกรณ์โทรคมนาคม รวมถึงการออกแบบที่อยู่อาศัยอัจฉริยะ ซึ่งเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพระดับสูง (Advance Agriculture and Biotechnology) เทคโนโลยีการเกษตรขั้นสูงที่มีการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยและการลงทุนทางเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์

อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร (Food Processing) การวิจัยและผลิตอาหารเพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปที่ใช้โปรตีนทางเลือก เช่น โปรตีนเกษตร

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Tourism) จัดระเบียบและส่งเสริมกิจกรรมหลากหลายตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ สนับสนุนธุรกิจการฟื้นฟูทางการแพทย์และศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ ส่งเสริมศูนย์การแสดงสินค้าและนิทรรศการระดับนานาชาติ

2. กลุ่มอุตสาหกรรมสมัยใหม่ 5 กลุ่ม

หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรมและชีวิตประจำวัน (Advance Robotics) เช่น หุ่นยนต์ที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาทิ การดำน้ำและการแพทย์

อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics) การพัฒนาศูนย์ซ่อมอากาศยานและฝึกอบรม ตั้งเป้าเป็นศูนย์กลางทางการบินของเอเชีย

อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) มีโรงพยาบาลที่ทันสมัย การลงทุนในการผลิตยา อุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมถึงการรักษาโรคทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต/สมาร์ทโฟน

อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemical) ตั้งเป้าใช้จุดแข็งด้านการเกษตรใหญ่ที่สุดในอาเซียน พัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ เช่น ใช้ไบโอพลาสติกในการหีบห่อเพื่อการส่งออก

อุตสาหกรรมดิจิทัล เช่น E-commerce, Digital Content, Data Center, Cloud Computing และเพิ่มความร่วมมือทางธุรกิจตามนโยบายอุตสาหกรรม 4.0 ที่มุ่งเน้นสนับสนุนการพัฒนาด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจนั้น จึงได้เกิดความร่วมมือกับหลากหลายองค์กรของประเทศต่างๆ อาทิ การลงนามความร่วมมือระหว่างกระทรวงอุตสาหกรรมของไทยกับกระทรวงเศรษฐกิจ การค้าและอุตสาหกรรม (METI), ความร่วมมือกับเครือข่ายนวัตกรรมชีวการแพทย์แห่งเมืองโกเบ หรือ KOBE Biomedical Innovation Cluster (KBIC), ความร่วมมือกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (JICA) และความร่วมมือกับบริษัท HITACHI ของประเทศญี่ปุ่น การร่วมมือ ระหว่างธนาคารไอซีบีซี (CIBC) จากประเทศจีนซึ่งร่วมมือกับสมาคมธนาคารไทย การร่วมมือกับองค์การสภาพัฒนาการค้าฮ่องกง (HKTDC) และการลงนามความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศอย่างองค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Industrial Development Organization : UNIDO)

การพัฒนาคน

การพัฒนาและเตรียมพร้อมศักยภาพคนเพื่อรองรับการจ้างงานภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ใน EEC ได้แก่ โครงการการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่และอาชีวะพันธุ์ใหม่ ระยะเวลา 5 ปี (2561-2565) รองรับ 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อผลิตแรงงานจบปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรม จำนวน 56,478 คน แรงงานจบประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 8,500 คน และอบรมผู้เรียนจบ ปวช. ปวส. เพื่อเพิ่มพูนทักษะผ่านการปรับปรุงหลักสูตร ใช้เวลาอบรม 6 เดือน - 1 ปี จำนวน 52,899 คน รวมทั้งหมด 115,626 คน

จัดตั้งศูนย์ประสานงานการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง พร้อมขยายเพิ่มเติมไปใน 6 ภูมิภาค (ภาคตะวันออก/ภาคใต้แนวชายแดน/ภาคกลาง/ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ/ภาคเหนือ/ภาคใต้) จำนวน 18 แห่ง ครอบคลุม 77 จังหวัด ทั่วประเทศเพื่อผลิตแรงงานให้ตรงกับความต้องการของนายจ้าง

นำระบบ Big Data System มาใช้จับคู่ระหว่างผู้ประกอบการที่ขาดแคลนแรงงานกับนักเรียนอาชีวะ ทำให้ทราบข้อมูลได้รวดเร็ว ถูกต้อง และจัดหากำลังคนได้ทันทั่วทั้ง รวมทั้งได้วิเคราะห์สาขาที่นิยม 5 อันดับแรก ได้แก่ ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างกลโรงงาน คอมพิวเตอร์ธุรกิจและการบัญชี รวมถึงสาขาที่ควรเปิดเพิ่มเติมอีก 5 สาขา ได้แก่ การบิน และโลจิสติกส์ งานอาหารและโภชนาการ ระบบขนส่งทางราง ช่างซ่อมบำรุงและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับ

การพัฒนา EEC เป้าหมายที่สำคัญ คือ ประชาชนในพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการยกระดับรายได้ให้ใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ ด้วยสภาพชีวิตที่ดีกว่า มีเมืองที่น่าอยู่ที่ดีกว่า โดยปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั้งระบบเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดการยกระดับรายได้และในขณะเดียวกัน การพัฒนาดังกล่าวจะต้องส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำลดลงประโยชน์ที่เกิดขึ้น อาทิ

- ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงสถาบันการศึกษา และโรงพยาบาลที่ดีมีคุณภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้รับบริการสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณสุขที่เพียงพอทั่วถึง
- มีระบบสาธารณสุขปโภคและสิ่งแวดล้อมที่ดี จากโครงการลงทุนและการท่องเที่ยวมีเส้นทางคมนาคมที่ดีขึ้น
- โอกาสมาถึงบ้าน-รายได้มาถึงตัว งานดีมีมากขึ้นเป็นโอกาสใหม่ให้เยาวชน
- ลูกหลานไม่ต้องออกนอกพื้นที่เพื่อหาสถานศึกษาที่ดีขึ้น หางานที่ดีขึ้น ทำให้สามารถอยู่ได้กับพ่อแม่เป็นครอบครัวอบอุ่น
- มีกองทุนเพื่อพัฒนาชุมชน หากประชาชนได้รับผลกระทบรัฐจะให้การดูแลอย่างทั่วถึง และรวดเร็ว โดยมีการตั้งกองทุนขึ้นมาโดยเฉพาะ

- เกิดการจ้างงานใหม่ไม่น้อยกว่า 100,000 อัตราต่อปี
- จำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มขึ้น 10 ล้านคนต่อปีซึ่งเกิดจากการพัฒนาศูนย์กลางทางการบิน การเชื่อมต่อการเดินทาง และการเพิ่มศักยภาพด้านการบริการ
- ลดต้นทุนโลจิสติกส์ 400,000 ล้านบาทต่อปีจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เชื่อมต่อทั้งทางน้ำ ทางอากาศ ทางบก และทางราง
- การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ขยายตัวอย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี
- เกิดการวางแผนการพัฒนาพื้นที่ระยะยาวอย่างชัดเจน สร้างการดำเนินงานแบบบูรณาการลดความซ้ำซ้อน และขัดแย้งกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- เกิดความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่จากทุกภาคส่วนทั้งในระบบชุมชน ระดับเมือง ถึงระดับภูมิภาค
- ประเทศไทยมีพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ Thailand 4.0 นำไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) : ที่อยู่ ชั้น 3 อาคาร กสท โทรคมนาคม เลขที่ 72 ซอยวัดม่วงแค ถนนเจริญกรุง แขวงบางรัก เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร 10500 โทรศัพท์ 0 2033 8000 โทรสาร 0 2033 8001
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) : ที่อยู่ เลขที่ 555 ถนนวิภาวดี-รังสิต เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0 2553 8111 โทรสาร 0 2553 8315 อีเมล : head@boi.go.th
- กระทรวงอุตสาหกรรม ที่อยู่ เลขที่ 75/6 ถนนพระรามที่ 6 แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ 0 2202 3000 โทรสาร 0 2202 3048
- กระทรวงคมนาคม : ที่อยู่ เลขที่ 8 ถนนราชดำเนินนอก แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100 โทรศัพท์ 0 2283 3000 โทรสาร 0 2281 3959

ประเด็นที่ 2 : โครงการ Smart Farmer

1. ความเป็นมา / ปัญหาเดิมของประเด็นนั้น

อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ของไทย ซึ่งรวมไปถึงการปลูกพืชและผลไม้ การประมง การเลี้ยงสัตว์ และการป่าไม้ด้วย หากวัดจากพื้นที่สำหรับการเกษตรมีมากถึง 138 ล้านไร่ คิดเป็น 43% ของพื้นที่ประเทศไทย แต่เวลาพูดถึงคำว่า “เกษตรกร” หรือ “เกษตรกร” คนไทยก็นึกถึง ชาวนาที่ปลูกข้าว ก่อนเสมอ เนื่องจากมีผู้ทำอาชีพนี้เกินกว่าครึ่งของอาชีพเกษตรกรทั้งหมด

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการเกษตรแบบดั้งเดิม เน้นใช้แรงงานคน เพาะปลูกไปตามธรรมชาติ อาศัยน้ำฝน ไม่มีการวางแผนตั้งแต่ขั้นตอนการเพาะปลูก การเลือกชนิดของพืชที่เหมาะสม จัดทำระบบน้ำ การจัดเก็บผลผลิต บางครั้งปลูกพืชตามความนิยมที่เห็นว่าทำรายได้ดี จึงทำตามปลูกตาม แต่ไม่ได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมในแหล่งที่จะนำไปปลูก บางครั้งกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ดินเสีย ไม่สามารถปลูกพืชชนิดเดิมได้อีก ขยายผลผลิตก็ขาดการวางแผน

ขาดความรู้ด้านการตลาด จึงไม่มีอำนาจต่อรองทำให้ถูกโกงราคาขาย หรือขายได้ต่ำกว่าราคาตลาดที่เป็นจริง ทั้งหมดนี้ส่งผลให้เกษตรกรไทย ไม่สามารถมีรายได้เพียงพอ โดยรายได้ของเกษตรกรคิดเป็นเพียง 10% ของรายได้ทั้งประเทศ ทั้งที่เป็นอาชีพส่วนใหญ่ของคนไทย จนทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่เกิดหนี้ครัวเรือน หรือเสียกรรมสิทธิ์ ในที่ดินทำกินเนื่องจากการกู้ยืมเงินที่ดิน

การแก้ไขปัญหาเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะเป็นเพียงการแก้ปัญหาระยะสั้น เช่น การพักหนี้เกษตรกร การให้เงินช่วยเหลือ การประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นการแก้เป็นท่าที่ไม่ยั่งยืน ปัญหาที่มีไม่หมดไป และยังคงเป็นปัญหาซ้ำซาก และหนี้สินของเกษตรกรไม่ลดลงแต่กลับเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

การยกระดับเกษตรกรเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านเกษตรระยะยาวทั้งระบบอย่างยั่งยืน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับประชากรไทย และพัฒนาให้ไทยก้าวไปสู่การเป็นประเทศดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ตามนโยบาย Thailand 4.0 พูดง่ายๆ ก็คือ การทำการเกษตรโดยการวางแผนโดยใช้ตลาดนำการผลิต ใช้นวัตกรรมในการเพาะปลูก การจัดการ รวมไปถึงการตลาด รวมถึงร่วมมือกับสถาบันการศึกษา งานวิจัย เพื่อควบคุมการผลิตให้ได้ตามที่ต้องการ เพื่อไม่ให้ประสบปัญหาอย่างที่ผ่านมา เช่น ผลผลิตล้นตลาด พืชผลทางการเกษตรราคาตกต่ำ เป็นต้น

หลักการสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับเกษตรกร อาทิ การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้าน การทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ด้านบัญชีต้นทุนอาชีพ ตลอดจนการเพิ่มความสามารถและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทันเหตุการณ์และความรู้ในหลากหลายมิติที่เกี่ยวข้องผ่านฐานข้อมูลชุมชนด้านการเกษตร ซึ่งการคัดกรองคุณสมบัติของ Smart Farmer รายได้จะต้องไม่ต่ำกว่าปีละ 180,000 บาท ต่อครัวเรือนหรือเทียบเท่าเดือนละ 15,000 บาท นับเป็นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจภายใต้โมเดล Thailand 4.0

ดังนั้น ผู้ที่เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) หมายถึง เกษตรกรที่มีความรอบรู้ในระบบการผลิตด้านการเกษตรแต่ละสาขา มีความสามารถในการวิเคราะห์ เชื่อมโยง หรือบริหารจัดการการผลิตและการตลาด โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ คำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม และมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

นโยบาย / โครงการ ที่ภาครัฐดำเนินการ

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยกำหนดเป็นนโยบายเฉพาะที่สำคัญ เรื่องการพัฒนา “เกษตรกรไทยเป็น Smart Farmer โดยมี Smart Officer เป็นเพื่อนคู่คิด” (Smart Officer คือ บุคลากรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีความรักเกษตรกร เหมือนญาติ มีความรอบรู้ทางวิชาการและนโยบาย ใช้เทคโนโลยีมาช่วยเหลือเกษตรกร สร้างความเข้มแข็งแก่ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร มุ่งนำเกษตรกรสู่เศรษฐกิจสีเขียว และระบบการผลิตทางการเกษตรให้ปลอดภัยเหลือใช้ มีความภาคภูมิใจในองค์กร และความเป็นข้าราชการ) โดยมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบายฯ ภายใต้เป้าหมายการดำเนินงาน 2 ด้านหลัก ๆ คือ

1. ด้านการเตรียมความพร้อมภาครัฐและขับเคลื่อนผ่านกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ใน 3 ประเด็น คือ (1) การสร้างกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านคณะกรรมการระดับกรม และคณะกรรมการระดับจังหวัด (2) การขับเคลื่อนโดยการบูรณาการภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และเทคโนโลยี (3) ระบบฐานข้อมูล (www.thaismartfarmer.net) เพื่อการเตรียมความพร้อมไปสู่แนวทางที่ 2 คือ

2. ด้านการพัฒนาเกษตรกร การจัดการข้อมูล และองค์ความรู้ โดยเน้นการดำเนินงานใน 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ (1) เกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก (Smart Farmer) ทำการเกษตรสอดคล้องกับพื้นที่ และสินค้าเชื่อมโยงเครือข่าย และเป็นต้นแบบให้เพื่อนเกษตรกร (2) เยาวชนเกษตร/เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) เป็นผู้นำทางการเกษตรสมัยใหม่ที่เป็นผู้ประกอบการด้านนวัตกรรม 3. ยุวเกษตรกร (Farm Youth) มีความรู้และทักษะการเกษตรขั้น พื้นฐาน มีความสามารถในการเข้าถึง ICT ด้านการเกษตร และ พัฒนาแนวคิดเชิงสร้างสรรค์

การดำเนินโครงการ Smart Farmer

1. โครงการ Smart Farmer คือ กระบวนการพัฒนาทรัพยากรเกษตรกร หรือ การพัฒนาและส่งเสริมขีดความสามารถของเกษตรกร เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำอาชีพ เกษตรกรรมที่ดีขึ้นในปัจจุบันและอนาคต เช่น การฝึกอบรม การศึกษา การสอนงานและให้คำแนะนำและการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ การเรียนรู้ และการบริหารการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสำเร็จ และจะต้องดำเนินการพัฒนาอีกต่อไปเรื่อยๆ ตลอดเวลาที่ยังมีชีวิต รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการ Smart Farmer กำหนดการดำเนินงาน ทั้งในระดับประเทศมีหน่วยงานระดับกระทรวง กรม เป็นผู้ดำเนินการและกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน โดยมีจังหวัดเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนสำคัญในพื้นที่ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) นโยบาย Smart Farmer ของจังหวัด คือคณะทำงานระดับจังหวัดเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายฯ โดยได้ดำเนินการสำรวจและคัดกรองเกษตรกรในพื้นที่ของจังหวัด เพื่อคัดกรองจัดกลุ่มเกษตรกรตัวแทนครัวเรือนออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย เกษตรกรที่เป็น Smart Farmer อยู่แล้ว (Existing Smart Farmer) เกษตรกรเป้าหมายที่จะพัฒนาเป็น Smart Farmer (Developing Smart Farmer) และเกษตรกรที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีมีความโดดเด่นในแต่ละสาขา (Smart Farmer ต้นแบบ) ซึ่งมีเป้าหมายที่จะทำให้รู้ข้อมูลและผลการประเมินสถานภาพเกษตรกรตามนโยบาย Smart Farmer และสามารถทราบว่าเกษตรกรประสบปัญหาหรือต้องการการพัฒนา ในด้านใด เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาได้สอดคล้องกับความต้องการมากขึ้นโดยจังหวัดต้องดำเนินการและเตรียมการ ดังนี้

- รู้ข้อมูลและสถานภาพของเกษตรกรในพื้นที่ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และจังหวัด มีข้อมูลและสถานภาพของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดและภาพรวมของประเทศที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- มีมาตรการ โครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาด้านการเกษตรของจังหวัด การกำหนดมาตรการ โครงการ กิจกรรม มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับข้อมูลข้อเท็จจริงในพื้นที่สอดคล้องตามนโยบาย Smart Farmer และกรอบแนวคิดการบริหารพื้นที่เกษตรกรรม ประกอบด้วย พื้นที่ สินค้า และคน
- การบริหารจัดการด้านการเกษตรและสหกรณ์ในจังหวัดมีประสิทธิภาพ โดยจังหวัดมีกลไกการพัฒนาเกษตรกรและสหกรณ์ของจังหวัดที่เหมาะสม ทั้งการบริหารจัดการพื้นที่และทรัพยากร มีการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดโดยคำนึงถึงความต้องการของตลาด และการพัฒนาเกษตรกรตามศักยภาพของแต่ละกลุ่ม เป็นต้น
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรในจังหวัดเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด รวมทั้งผลลัพธ์สำคัญของการพัฒนาภาคเกษตรกรรมคือเกษตรกรในจังหวัดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

2) นโยบายการพัฒนา “เกษตรกร” ของจังหวัด

- กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Young Smart Farmer) รับสมัครและคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมโครงการ เพื่อพัฒนาศักยภาพ โดยจัดทำข้อมูลพื้นฐานเพื่อประเมินศักยภาพ ทั้งด้านรายรับ รายจ่าย สำนวนความรู้ ความต้องการ พัฒนาทักษะอาชีพ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรสหกรณ์ การตลาด และอื่น ๆ ที่เหมาะสม
- กิจกรรมปรับแนวคิดเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็น Smart Farmer วิเคราะห์และประเมินศักยภาพเบื้องต้น เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

2. โครงการ “Smart Farmer ต่อยอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร” โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน เช่น กระทรวงต่างประเทศ บริษัทเอกชน ร่วมกันพัฒนาเกษตรต้นแบบ โดยนำเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติหรือเกษตรกรต้นแบบ (Smart Farmer) และบุคลากรด้านการเกษตร (Smart Officer) ของไทยเดินทางไปศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ เปิดโลกนวัตกรรมทางการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารในต่างประเทศ เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ทางตรง เพิ่มองค์ความรู้ และกระตุ้นให้บรรดา Smart Farmer ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้นำชุมชนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาปรับใช้และเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดสู่ชุมชนท้องถิ่นต่อไป

ทั้งนี้ กระทรวงต่างประเทศดำเนินการตามนโยบายการยกระดับพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเชื่อมโยง “เกษตรไทยสู่โลก” ตอกย้ำการเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานสากล โดยเน้นการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของทั้งเกษตรกร ผู้ประกอบการ และมูลค่าของสินค้าเกษตรและอาหารของไทย เพื่อให้ภาคการเกษตรไทยสามารถพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืน

การดำเนินโครงการ Smart Farmer ปี พ.ศ. 2562

การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จะให้ความสำคัญกับการทำงานแบบมีส่วนร่วม เน้นทำงานเชิงระบบและสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายการทำงาน ทั้งในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่ เกษตรกร หน่วยงานราชการ และภาคเอกชน ช่วยเสริมสร้างให้เกิดเป็นผลงานและความสำเร็จร่วมกัน ยึดหลัก “Smart & Strong Together” ในลักษณะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมรับประโยชน์ไปด้วยกัน เป้าหมายสำคัญของงานส่งเสริมการเกษตรร่วมกัน คือ “เกษตรกรอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน” เน้นแนวทางการดำเนินงานสำคัญ 5 เรื่อง คือ

1. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยเร่งรัดและพัฒนาการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในจังหวัดต่างๆ ให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2. สร้างทายาทเกษตรกรและพัฒนาเกษตรกรมืออาชีพให้มีความ Smart สร้างทายาทเกษตรกรจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อสืบทอดอาชีพการเกษตร โดยสนับสนุนและจูงใจให้ลูกหลานเกษตรกรเข้ามาทำการเกษตรมากขึ้น และพัฒนาให้เป็น Young Smart Farmer

3. เพิ่มประสิทธิภาพกลไกขับเคลื่อนงานในพื้นที่ให้มีความ Strong โดยใช้ระบบส่งเสริมการเกษตรเป็นกลไกหลักขับเคลื่อนงานในพื้นที่ ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และรองรับการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มุ่งเน้นการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรในลักษณะตลาดนำการผลิตให้มีความ Strong พัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีแนวคิดเชิงธุรกิจ มุ่งเน้นการผลิตเชิงคุณภาพ รู้ทันสถานการณ์การผลิต และด้านตลาดสินค้าเกษตร สามารถวางแผนและบริหารจัดการให้เกิดความสมดุล โดยยึดหลัก “ตลาดนำการผลิต”

5. เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร และสานพลังทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตร พัฒนาศักยภาพบุคลากรและการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อพัฒนาให้เป็น Smart Officer เป็นนักส่งเสริมการเกษตรมืออาชีพ

ใครเกี่ยวข้อง / กลุ่มเป้าหมาย

- เกษตรกรที่ประกอบอาชีพ การเกษตรเป็นอาชีพหลัก
- เยาวชนเกษตร/เกษตรกรรุ่นใหม่ อายุ 17 - 45 ปี
- เด็กและเยาวชน ที่ยังไม่เข้าสู่อาชีพ อายุ 10 - 25 ปี

ประโยชน์ที่ได้

- เกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนเกษตรกรที่มีอายุมากขึ้นและมีจำนวนลดลง
- เกษตรกรรุ่นใหม่มีศักยภาพสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตรได้อย่างเกษตรกรมืออาชีพ
- เครือข่ายเชื่อมโยงเกษตรกรรุ่นใหม่และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ในทุกระดับสนับสนุนการพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ
- เครือข่าย Smart Farmer ต้นแบบ ขยายผลที่เป็นต้นแบบการเรียนรู้ที่เข้มแข็งให้แก่เพื่อนเกษตรกรได้
- เกษตรกรสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ยกระดับเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) มีศักยภาพทั้งทางด้านการผลิต การแปรรูปและการตลาด
- อาชีพเกษตรกรมืออาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอ ลดปัญหาหนี้สินภาคการเกษตร
- เกิดวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง สร้างอำนาจการต่อรอง และการพัฒนาด้านการตลาด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนกลาง : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กระทรวงมหาดไทยกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศองค์กรเอกชน เช่น CP All ส.ขอนแก่น dtac มูลนิธิร่วมด้วยช่วยกันสำนักรักบ้านเกิด ภาคการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ส่วนภูมิภาค : สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สหกรณ์ภาคการเกษตร

ประเด็นที่ต้องการสื่อสารกับประชาชน

- การเข้าถึงฐานข้อมูลทางการเกษตร
- การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตร
- เกษตรกรตัวอย่าง / Smart Farmer ต้นแบบ

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, เกษตรกรปราดเปรื่อง <http://www.thaismartfarmer.net/>
 : กรมส่งเสริมการเกษตร <https://www.doae.go.th/doae/>
 : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ <https://bit.ly/2HVvWl8>
 : คู่มือ แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer, เกษตรและกระทรวง
 เกษตร
 และสหกรณ์ <https://bit.ly/2K5xVpL>
 : ยุคล ลี้มแหลมทอง, ไซนนิ่งเกษตร, สำนักงานพัฒนานวัตกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ,
<https://bit.ly/2JGnYj3>

ประเด็นที่ 3 สินค้า GI

ปัญหา

สินค้าท้องถิ่นของไทยมีคุณภาพที่ดี มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแต่ละพื้นที่ทั้งสินค้าทางการเกษตร สินค้าหัตถกรรม สินค้าแปรรูปที่มีแหล่งผลิตที่อุดมสมบูรณ์ มีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ โดดเด่น แต่กลับขายได้ในราคาต่ำ หรือหากมีสินค้าชนิดไหนหรือจากชุมชนใดได้รับความนิยม จะมีผู้ทำสินค้าเลียนแบบหรือทำสินค้าคล้าย ๆ กันออกมาแข่งขัน ทำให้ผู้บริโภคสับสนและไม่มั่นใจว่าอันไหนคือสินค้าต้นฉบับที่เป็นของจริง หรือที่มีคุณภาพ เช่น การผลิตไวน์หมากเม่าที่มีหลายชุมชนผลิตออกมาแข่งขันกัน มีทั้งของดีมีคุณภาพ และของเลียนแบบ จนทำให้ผู้บริโภค ไม่มั่นใจในคุณภาพสินค้า และไม่สามารถเพิ่มมูลค่าให้ไวน์หมากเม่าได้ ทำให้เกิดปัญหามีของดีแต่ขายไม่ได้ราคา ไม่สามารถแข่งขันในตลาดได้

การกำหนดสินค้าและผลิตภัณฑ์เฉพาะท้องถิ่น ที่มีความโดดเด่นแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ เป็นวิธีการสร้างจุดขาย ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจ สามารถสร้างมูลค่าของสินค้านั้นๆ ได้ เช่น ทุเรียนเมืองนนท์ ไข่เค็มไชยา ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งเป็นสินค้าที่พื้นที่อื่น ๆ ไม่สามารถเลียนแบบได้ หรือถ้าไปผลผลิตในพื้นที่อื่นก็จะไม่ได้คุณภาพเหมือนพื้นที่จริง

ที่ผ่านมารัฐบาลได้ส่งเสริมสินค้า OTOP ด้วยการนำเอาภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นมาปรับใช้เพื่อการผลิตและสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ ตลอดจนเป็นการสร้างงานและรายได้ให้แก่ชุมชน อันเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งนี้รัฐบาลจะให้การช่วยเหลือและสนับสนุนความรู้ทางด้านเทคโนโลยี การบริหารจัดการ การตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดภายในและภายนอกประเทศ แต่การส่งเสริมสินค้า OTOP ที่ผ่านมาเป็นเพียงการส่งเสริมสินค้าที่จับต้องได้ หรือสินค้าที่ผลิตได้ในแต่ละชุมชน โดยไม่มีการส่งเสริมสินค้าที่จับต้องไม่ได้ เช่น การท่องเที่ยว ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิตผลิตแต่ตัวสินค้าทำให้สินค้า OTOP ขาดซึ่งคุณภาพ ขาดนวัตกรรมในการพัฒนาสินค้า ปัญหาการมีสินค้า

ที่คล้ายคลึงกันมากเกินไป และการมีปริมาณสินค้า OTOP ล้นตลาด

ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือการกำหนดเอกลักษณ์เฉพาะให้กับสินค้า และการเพิ่มเรื่องราวความเป็นมาของสินค้า รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เข้าใจถึงการคัดเลือกและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์มาใช้ในการตลาดและการขายสินค้า ดำเนินการในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจ ทั้งกลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน ซึ่งจะทำให้สามารถสร้างมูลค่าแก่สินค้านั้นๆ ได้ นำกำไรสู่เกษตรกร ผู้ผลิต และชุมชน เหมือนสินค้าของประเทศญี่ปุ่นที่แม้จะมีผลิตภัณฑ์เหมือนกับพื้นที่ต่างๆ แต่การกำหนดความแตกต่างการใส่เรื่องราวการกำหนดความเฉพาะถิ่นของสินค้าทำให้สามารถสร้างความโดดเด่น และขายสินค้าได้ในราคาที่สูงขึ้น กลายเป็นการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication : GI) คืออะไร

คือ เครื่องหมายที่ใช้กับสินค้าที่มาจากแหล่งผลิตที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งคุณภาพหรือชื่อเสียงของสินค้านั้น ๆ เป็นผลมาจากการผลิตในพื้นที่ดังกล่าว GI จึงเปรียบเสมือนเป็นแบรนด์ของ ท้องถิ่นที่บ่งบอกถึงคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า หรือ อาจใช้คำว่า สิ่งที่ใช้ระบุแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ๆ เช่น ทุเรียนเมืองนนทบุรี ที่มีราคาสูงลิบ และคนก็ยอมจ่ายเพื่อแลกกับความอร่อยที่ไม่เหมือนใคร หรือมะขามหวานเพชรบูรณ์ ครกหินอ่างศิลาที่เป็นหินสีขาวทนทานสูงซึ่งบ่งบอกแหล่งกำเนิดของสินค้าเชื่อมโยงถึงคุณภาพและชื่อเสียงของสินค้ามาเป็นระยะเวลายาวนานผู้ผลิตคนอื่นที่อยู่นอกพื้นที่นั้นๆ จะไม่สามารถผลิตสินค้าโดยใช้ชื่อเดียวกันมาแข่งขันได้เรียนรู้ได้ว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือสินค้า GI เป็น “สิทธิชุมชน” ซึ่งไม่สามารถนำสิทธิที่ได้รับไปอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้ได้ ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ แหล่งภูมิศาสตร์เท่านั้นที่มีสิทธิใช้ เป็นการรักษาระดับคุณภาพสินค้า และป้องกันคู่แข่งในตลาดได้และเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้เกิดความเชื่อมั่นว่าได้รับสินค้าที่มีคุณภาพ ผลิตจากพื้นที่เฉพาะของสินค้านั้นจริงๆ และมีให้ป้องกันความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า

การกำหนดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือสินค้า GI เป็นข้อตกลงสากลที่ยอมรับทั่วโลก สินค้าที่มีสัญลักษณ์หรือการกำหนดให้เป็นสินค้า GI ล้วนเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะที่เกิดจากอิทธิพลสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น สภาพแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ ของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ ตลอดจนทักษะความชำนาญและภูมิปัญญาของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ สินค้า ที่ทั่วโลกรู้จัก เช่น แชมเปญและคอนยัคจากฝรั่งเศส วิสกี้สกอตแลนด์

การดำเนินงานของรัฐบาล

รัฐบาลเล็งเห็นว่าสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่พื้นที่อื่นไม่สามารถเลียนแบบได้จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสินค้าชุมชน และสร้างโอกาส สร้างรายได้ให้กับสินค้าชุมชน สามารถขยายการตลาดไปยังต่างประเทศได้ โดยสินค้าลักษณะดังกล่าวเรียกว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication : GI) เป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเชื่อมโยงกับชุมชนที่เป็นแหล่งกำเนิด เป็นที่สนใจของผู้บริโภคสามารถสร้างรายได้และขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่สมาชิกของชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ GI เป็นหนึ่งในการสะท้อนถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ การพึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์และการพัฒนาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ระดับสากล ซึ่งแตกต่าง จากการผลิตเพียงตัวสินค้านั้น

ดังนั้น จึงได้มอบหมายให้กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ดำเนินการตามพระราชบัญญัติ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 เร่งขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ครบทุกจังหวัดจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อเป็นการส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นสินค้าชุมชนอันมีเอกลักษณ์เชื่อมโยงกับพื้นที่นั้นๆ ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น และเป็นส่วนสำคัญในการสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน

กรมทรัพย์สินทางปัญญา มุ่งเน้นผลักดันให้ชุมชนวิสาหกิจชุมชน เกษตรกร และผู้ประกอบการ เห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการจัดทำระบบควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อให้กระบวนการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล สามารถติดตามสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่สินค้าชุมชนอื่นๆ ปัจจุบัน ชุมชนและจังหวัดต่างๆ ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มากขึ้น

ตัวอย่างเช่น กรณีของไข่เค็มไชยาที่มีลักษณะเฉพาะที่นักชิมทั้งหลายติดใจ คือ ไข่แดงที่ใหญ่ และแดงสด ซึ่งเป็นผลมาจากอาหารตามธรรมชาติที่เปิดกิน และมีอยู่เฉพาะในท้องถิ่นนั้นเท่านั้น ดังนั้น แม้จะนำเป็ดพันธุ์เดียวกันไปเลี้ยงที่จังหวัดอื่น ก็จะได้ไข่ที่มีลักษณะเดียวกันกับที่ได้จากการเลี้ยงในอำเภอไชยา จึงถือได้ว่าคุณภาพของไข่เค็มไชยานั้นมีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นนั้น ดังนั้น เมื่อไข่เค็มไชยาได้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ย่อมส่งผลให้เฉพาะคนในท้องถิ่นของอำเภอไชยาที่ทำการผลิตไข่เค็มเท่านั้นที่มีสิทธิใช้คำว่า “ไข่เค็มไชยา” กับไข่เค็ม ที่ผลิตขึ้นได้ คนในท้องถิ่นอื่นแม้จะผลิตไข่เค็มออกขายเช่นเดียวกันก็ไม่มีสิทธิใช้คำว่า “ไข่เค็มไชยา” ทั้งนี้ หากมีการละเมิดโดยมีบุคคลอื่นใช้คำดังกล่าวเพื่อแสดงหรือทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อว่า ไข่เค็มของตนเป็นไข่เค็มที่มาจากอำเภอไชยาแล้ว เช่นนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ ซึ่งเป็นความผิดและต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้า GI โดยสังเกตตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยลักษณะทรงพุ่มข้าวบิณฑ์สีทอง หรือคล้ายทรงหยดน้ำที่มีท้าย และปลายยอดแหลม มีข้อความอักษรภาษาไทยคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย” อักษรภาษาอังกฤษคำว่า “THAI GEOGRAPHICAL INDICATION” และอักษรประดิษฐ์คำว่า “GI”

ผลการดำเนินงาน

การส่งเสริมการขึ้นทะเบียนการคุ้มครองและการตลาดสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication : GI) เป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชนที่มีรากฐานจากการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป หัตถกรรมและอุตสาหกรรมของชุมชนที่มีคุณภาพ มีชื่อเสียง และมีความเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตอย่างแท้จริง และโดยที่สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กระจายตัวในท้องถิ่นต่างๆทั่วประเทศ จึงสามารถดำเนินการส่งเสริมการผลิตจำหน่ายสินค้าควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวแหล่งผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่น่าสนใจในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ได้อีกด้วย

หลังจากนี้ มีการจัดทำระบบมาตรฐานสินค้า GI ให้ครอบคลุม เพื่อควบคุมคุณภาพสินค้าให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ถึงแหล่งผลิต เพื่อยกระดับสินค้าให้มีมาตรฐาน และทำให้จำหน่ายได้ ราคาสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีแผนในการส่งเสริมสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ สินค้า GI ของไทย ดังนี้

1. นโยบายส่งเสริมให้ลงทะเบียนสินค้า GI เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าสินค้าของไทย ที่ส่งออกไปยังต่างประเทศมีมูลค่าทางสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีลักษณะเฉพาะที่หาได้ยากในพื้นที่อื่น ขณะเดียวกันการมีเรื่องราวของสินค้าทำให้สินค้าได้รับความนิยมและมีมูลค่าทางการตลาดมากขึ้น
2. ส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนถือเป็นการกระจายรายได้สู่พื้นที่และหนึ่งในการพัฒนารากฐานให้มั่นคง ยกกระดับประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง
3. เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กับสินค้าเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มเมืองรอง
4. การนำสินค้า GI ของไทยให้ได้รับการคุ้มครองในเวทีนานาชาติ ผ่านการจดทะเบียนในประเทศต่างๆ นอกจากการผลักดันให้สินค้า GI ที่ผ่านการรับรองจากไทยให้เป็นที่รู้จักและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลกแล้ว การยกระดับสินค้าและสร้างโอกาสทางการตลาดให้แก่วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสนับสนุนแบบครบวงจรเป็นอีกเป้าหมายสำคัญที่ทำให้สินค้าของท้องถิ่นของไทยมีความเข้มแข็ง และสามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงในอนาคต
5. เพิ่มช่องทางการขายในห้างสรรพสินค้าและห้างค้าปลีก เช่น เซ็นทรัลฟู้ดฮอลล์และท็อปส์ ทำให้สินค้าขายดีจนผลิตไม่ทัน โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล

กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ

คือ วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการในท้องถิ่น ผ่านการร่วมมือผลักดันของหน่วยงานเกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และเกษตรจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด แรงงานจังหวัด

ปัจจุบัน ได้มีการจัดทำโครงการส่งเสริมหนึ่งจังหวัดหนึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ซึ่งขณะนี้ มีครบทั้ง 77 จังหวัดของประเทศไทย โดยมีการยื่นจดทะเบียนสินค้า GI ที่จะใช้เป็นสินค้าเขตหน้าชูตาของจังหวัดได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ การผลักดันให้ทั้ง 77 จังหวัด มีสินค้า GI ถือเป็นการประสบความสำเร็จในการ ส่งเสริมและขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพราะสินค้าจีไอเป็นสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน สร้างรายได้ให้ชุมชน

-

A collection of four black and white patterned skirts and two matching tops, displayed on a white surface. The skirts feature various geometric and abstract patterns, including a repeating diamond motif, a horizontal band pattern, and a plaid design. The tops are also patterned, with one featuring a repeating diamond motif and the other a plaid design. The items are arranged in a group, with the skirts standing upright and the tops laid flat in front of them.

ณ วันที่ 28 ธ.ค. 59

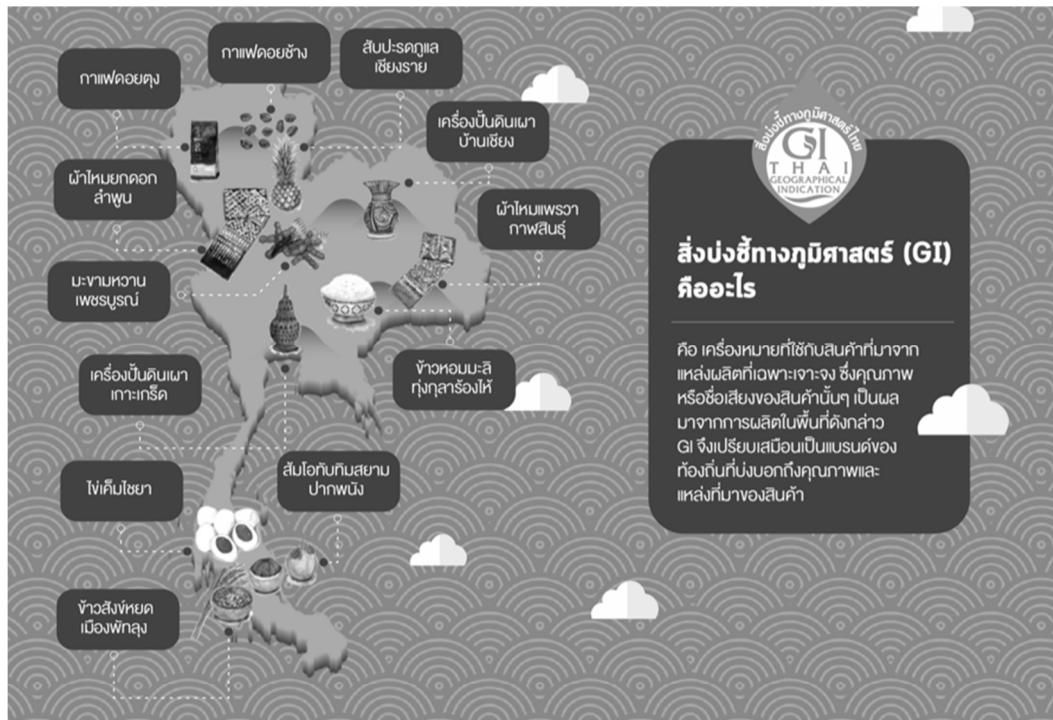
3) ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครอง และมั่นใจว่าได้บริโภคสินค้าหรือบริการที่มีมาตรฐานและปลอดภัยตามที่ต้องการ ได้ใช้สินค้าที่มีคุณภาพและมาจากแหล่งผลิตที่มีชื่อเสียง เป็นเอกลักษณ์

4) เกษตร วิชาหกิจชุมชน ผู้ผลิตได้รับการคุ้มครองและป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม แม้จะเป็นผู้ผลิตรายย่อยก็สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาแข่งขันในตลาดและสามารถสร้างมูลค่าของสินค้าได้ ไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ค้ารายอื่นอย่างไม่เป็นธรรม ผู้ประกอบธุรกิจนอกพื้นที่ไม่สามารถฉกฉวยหรือแอบอ้างผลิตสินค้าชนิดเดียวกันได้

5) เพิ่มมูลค่าของสินค้าให้ผู้ผลิต เนื่องจากสินค้า GI สื่อให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้ผลิตขึ้นในประเทศใดประเภทหนึ่ง หรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะพิเศษต่างไปจากสินค้าจำพวกเดียวกันที่ผลิตขึ้นจากแหล่งอื่น ทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นมีราคาสูงขึ้นหรือจำหน่ายได้มากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นว่าจะได้รับสินค้าดีมีคุณภาพตามที่ต้องการจากแหล่งผลิตที่มี เช่น ไข่เค็มไชยา มีดอรัญญิก ส้มโอนครชัยศรี มะขามหวานเพชรบูรณ์ ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นต้น

6) เป็นเครื่องมือทางการตลาดทั้งในประเทศและในระดับโลกช่วยในการประชาสัมพันธ์สินค้านั้นให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในนามของกลุ่มผู้ผลิต ซึ่งจะช่วยลดภาระในการประชาสัมพันธ์สินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายลงได้ เพราะการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทางการตลาดเป็นที่แพร่หลายอยู่แล้วในหลายประเทศ การเพิ่มเครื่องมือ ทางการตลาดตัวนี้ให้แก่คนไทยย่อมเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในระดับโลกไปในตัว

7) การดูแลรักษามาตรฐานของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีลักษณะเหมือนเป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า กลุ่มผู้ผลิตจึงต้องช่วยกันรักษาคุณภาพ หรือชื่อเสียงนั้นๆ ไว้ มิฉะนั้นอาจเข้าเหตุระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ไทย คืออะไร

คือ ตราของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ออกให้แก่ผู้ผลิตสินค้า GI เพื่อรับรองว่าเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ได้รับขึ้นทะเบียนไว้ โดยต้องปฏิบัติตามคู่มือและแผนการควบคุมแล้ว

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ส่วนกลาง : กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

สายด่วน 1368 เว็บไซต์ <http://www.ipthailand.go.th/th/gi-001.html>

ส่วนภูมิภาค : พาณิชย์จังหวัด เกษตรจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด แรงงานจังหวัด

- ที่มา : กรมทรัพย์สินทางปัญญา, ความรู้เบื้องต้น เรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, <https://bit.ly/2MqaSjd>
: กรมทรัพย์สินทางปัญญา, ทิศทางสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย 2560, <https://bit.ly/2QHJKDE>
: ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญาเรื่อง ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย
: สำนักข่าว, กรมประชาสัมพันธ์, คู่มือนโยบายรัฐบาล, ยกระดับสินค้าไทยสู่เวทีโลกด้วยสินค้า GI)
: ศูนย์ทรัพย์สินทางปัญญาและบ่มเพาะวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
<http://tuipi.tu.ac.th/tuip06.php>
: วทัญญู ใจบริสุทธิ์, หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ภายใต้ยุทธศาสตร์ความเป็นสินค้า,
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์